

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A községi közigazgatás vizsgálata.

A m. kir. belügyminiszter a rendezett tanácsu városok községek belső ügyvitelének, pénzügyi kezelésének és közigazgatási állapotának megvizsgálására a folyó évre különösen, jövőre nevezetesen rendes alkalmazásul, egy rendkívül terjedelmes és vizsgálati jegyzőkönyv mintát küldött le az alispánokhoz oly meghagyással, hogy a városokat az alispán, a nagyközségeket a főszolgabíró, esetleg a szolgabíró vizsgálja meg s az eredményt a miniszterhez f. évi október havában felterjesztessék. Rendkívüli érdekek ezek a kérdések s hogy mily részletek, elég legyen például megemlíteni, hogy a közegészségügyben 19, a köz- és tűzrendészetben 20 kérdés van feltéve, melyekre kellő indoklás mellett kell felelet adni.

A viszonyoknak megfelelő törvények és rendeletek alkotásán és életbeléptetésén kívül a helyes és rendszeres ellenőrzés feltételül az, amit egy közigazgatásnál, mint minden hivatalos funkcionál megkövetel egy állam, mint a közönség jól felfogott érdeke. Nem azért történik az ellenőrzés, mivel az alsóbb végrehajtó közegek tehetsége, buzgalma, megbízhatósága ellenében bizalmatlan lenne az állam, illetőleg a miniszterium s nem is azért, hogy — amint legtöbb esetben történik — pusztán a statisztika számára gyűjtessék „becses anyag”, melyből azonban igen sok esetben semmi tanulságot sem vonunk ki.

Sokkal fontosabbnak látjuk az ilyen, lelkiismeretes buzgalommal vezetett vizsgálatot, hogysem megfelelő eredményt ne várhatnók.

Személyi tekintetben az egyes községi tisztviselők tehetsége, képzettsége, szorgalmas munkálkodása s ennél fogva megbízhatósága is alaposan tudható lesz. A vizsgáló alispán, vagy szolgabíró a hiányokat köteleességszerűleg megvizsgálván, azokat kipótolthatja; ha az illető tisztviselő nincsen tájékoztatva, vagy nem megfelelően fogja fel hivatását, — alaposan utasíthatja teendőiben és

iggyassankint a helyes egyöntetűséget hozhatja be az eltérő elemek s a sokszor homlokegyenest ellenkező felfogások között. De másfelől bő alkalom nyílik arra is, hogy a hivatásuknak nem megfelelő elemek kiküszöböltessenek s a közigazgatás teljesen képes, haladásra törekvő elemek kezébe jusson, amint az állam s a sokszor egyes klikkek kezében szinylődő községek jól felfogott érdeke csakugyan megkívánja. Nem lehet tagadni ugyanis, hogy a községi administratio, különösen a kis községekben, kevés kivétellel (s ily kivétel, hála Istennek, már nálunk is nem egy van) bizony hiányos, sőt rossz. Sokhelyt körjegyző, a falusbíró, a képviselő olyan, hogy se magának, se községének nem válik valami nagy becsületére. Fegyelmi kereset, hivataltól való megfosztás némely helyen csak ideig-óráig teremt jobb helyzetet, de tartós javulást ugyan nem látunk. Az adóhátralék nő, a rovatokat rosszul vetik ki, rosszul hajtják fel, s még rosszabbul tartják nyilván. A pénztár rendetlenül kezeltetik; az utak és utcák rozsak és rondák, az apró tolvajlások állandók; a templom üres, a koresma tele, ott ül a bírósági tisztelt kommunitás, ott tartják a gyűlést. A bagatel törvény, melynek intentioja oly helyes, a rossz kivétel folytán csak bosszuság eszközlője. Azon törvényekről és rendeletekről, melyeket mindenkinek tudni kell, nem tud senki. A községi vagyion pusztul és a közjóvedelem, melyre pedig annyi forrás kínálkozik, csak folyton emelkedő rovatokból bír némi fedezetet találni.

Nem hisszük mi, hogy a miniszter által elrendelt ellenőrzés és adatgyűjtés egy esztendő alatt új állapotot fog teremteni, de bizton állíthatjuk, hogy mindenütt a haladás kezdetére ad jelt, a hol komolyan felfogják a vármegyék köteleseégeiket.

Első czélként mindenestre az lebeghetett, a komoly és céltudatos administratio megvalósítására törekvő belügyi kormányzatnak, illetőleg az annak élén álló államférfiaknak szemei előtt, hogy általános, teljesen megbízható képét nyerjen a

a községeknek egy közigazgatási, mint gazdasági állapotairól, a mi felől eddig csak elszórtan, a vármegyék közgyűléseinek s a felebbezés útján a belügyminiszteriumhoz felterjesztett községi vitás ügyekből volt csak értesülés szerezhető. Ezen vizsgálatok rendén teljes alapossággal konstataható lesz az is, hogy mily mérvben rendelkeznek a községek a hatáskörükbe utalt községi és állami administratio és saját háztartási teendők ellátására szükséges anyagi és szellemi erővel. Ugy maga a rendelet tartalma, mint a vizsgálati jegyzőkönyvben foglalt kérdések minden irányban biztosítják azt, hogy ezen vizsgálatok alaposság tekintetében semmi kifogás alá nem vonható eredményvel fognak megejtetui; mert már a vizsgálat elrendelése módjának, a keretnek, a melyen belül és a határnak, a meddig annak mozognia kell, megállapítása által meg van adva a minden szükséges részletre kiterjedő s teljesen egyöntetű és célravezető eljárásnak lehetősége.

De nem csak az administratioanak a jelen rendszer melletti javítása érdekében kell ezen vizsgálatok elrendelését nagy fontosságúnak kijelentünk, hanem a közigazgatási reform előkészítés alatt álló kérdésének szempontjából is.

Mert, a mint azt már nem egyszer hangsúlyoztuk, a nagy reformépület csak akkor épülhet fel helyesen és biztosan, ha a reform nagy munkája, természet- és szükségszerűleg annak alsó fundamentomában, a községi közigazgatás reformálásában, és pedig szerves egybefüggésben és egymásutánba a reform további fejleményeivel kezdjük meg.

És ámbár mi a vármegyei rendszer barátai vagyunk s a reformokat nem abban az értelemben kívánjuk, mint az államosság barátai, — teljes tudatában vagyunk viszonyaink ismerete folytán annak, hogy egyes reformokra igenis törekedni kell s hogy azt minő irányban tegyük, első sorban a községi administratióról gyűjtött pontos adatok egybevetése alapján lehet legcélszerűbben megállapítani.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Miután Enyed a gyulafehérvári várat ostrom alá venni szándékozó magyar seregnek hatalmas támpontja lehet, ezen várost, hadászati szempontból el kell pusztítani.

Az elpusztítás munkájának végrehajtásával Akszintye prefekt bizatik meg. Ezen levél tartalmának a jelen voltakkal közlése után újabb tanácskozás következett.

Néhányan, főleg az oláhországi küldöttség tagjai határozottan ellene nyilatkoztak, hogy a román név egy békés és ártatlan város elpusztításának gyalázatával szennyessék be. A vita végén Akszintye kijelentette, hogy ő kénytelen a most vett utasítás értelmében cselekedni, még akkor is, ha mindannyian az elpusztítás ellen szavaznának, mert meggyőződése, hogy ellenkező esetben őt főbe fogják lövetni. A tanácskozást szintén szavazás zárta be. Heten Enyed elpusztítása ellen, 25-ön az elpusztítás mellett szavaztak.

Szavazás után Akszintye a levelet összehajtott és zsebébe helyezte.

*) Egy tekintélyes román férfi elbeszélése alapján, ki ama tanácskozásokban és szavazásokban személyesen részt vett. Sajnálom hogy nevét e helyen nem közölhetem, miután erre nem lettem felhatalmazva. Hogy ily nemű utasítást Akszintye Nagyszébenből vett, azt ő maga sem igen tagadja. 1889 nyarán Barabás Károly jelenleg romániai haszonbélivel egy kupóban utazván s Enyed elpusztításának esete kettőjük között megbeszélés tárgyát képezvén, Akszintye beszéd

Mikor Vardener tábornok és Lozenau ezredes 1849 jan. 1 én Enyedről Szeben irányában elvonultak, az elvonuló császári katonaság podgyászainak egy részét enyedi szekerek szállították. Az enyedi szekerek közt volt Tomai Mihály kalapos mesternek is egy három lova által vont szekere, melynek felügyeletével Tomai, Gánya János akkori egyik segédjét bízta meg.

Gánya Kis Selykről szekereitől megszökött s szekere rudját Enyed felé fordította.

Utközben három császári gyalogos katona megállította és parancsolják, hogy vigye őket Balázsfalvára. Jan. 5-én reggel 9—10 óra között Balázsfalvára meg is érkeztek s egyenesen az Akszintye szállására hajtanak.

A három fekete szíjas katona azonnal Akszintyéhez sietett.

Miután Gánya fáradt lovait kifogta s pihenőre helyezte, a lakásba tért be fűtözni. Akszintye az ebédlő szobában ült terített asztal mellett. Gányát megpillantván kérdezte, hogy hová való és honnan jön? Gánya megmondotta, hogy enyedi polgár, Kis Selykről jön hová katonai podgyászt szállított, s most szeretne haza menni. Erre Akszintye czifra kardjára támaszkodva így szólott Gányához: „Tehát maga enyedi. Én — folytatá indulatosan — Enyedet három napok alatt hamuvá teszem.

Ezután a háziaknak rendelkezett, hogy ezen enyedi embert élelemmel és borral tisztességesen lássák el, mi meg is történt.

Pár órai pihenés után Gánya Akszintyéhez ujjal közben úgy nyilatkozott, hogy egy olyan okmány van birtokában mely Nagyenyed elpusztítása odiumát vállairól leveszi.

Akszintyének azon időkből való okmányai határozott tudomás szerint még ez ideig mind meg vannak. Oly gondosan őriz azonban azokat, hogy hozzájuk jutni, főleg magyar embernek most még nem lehetséges. Később talán egy hívatott történélem író, eme kétségén kívül érdekes történelmi okmányokba betekinhet.

bement és elbucszott tőle. A prefekt figyelmeztette, hogy Enyedre aligha elmehet baj nélkül, mert az uton felkelő oláh csapatokkal fog találkozni. Ezen figyelmeztetés folytán Gánya valami utlevél félért kért a prefektől, mit az tőle nem is tagadt meg.

Emez utlevél félére szüksége is volt, mert Törvis körül felkelő oláh csapatokkal találkozott, melyek az erdélyi „Hegyalja” vidékéről nagy tömegekben vonultak Szt. Király és Csombord felé.

A csapatok Akszintye utlevélét látván, Gányát nem bántották.

Ezek jan. 5-én történtek.

Gánya Enyedre érkezvén Akszintye nyilatkozatát a városban egynek-másnak elbeszélte, miről az akkori városi előjárók értesülvén, a szegény embert lakozással fenyegette azért, hogy mint mondták, a lakosságot alaptalan vész hírek terjesztésével rémítgeti.)

A „Hegyalja” elpusztítása után sárdi birtokos néhai Vadadi Lászlóné Gy.-Fehérvárra menekült s itt is maradt 1849 jan. 3-áig. Jan. 3-án Nagyenyedre jött fel s itt a Fehérvári József családjához szállott, miután a két tekintélyes megyei birtokos család egymással régi idők óta szoros barátságban élt. Alig érkezett Vadadiné Enyedre. 4-én legkésőbb 5-én levelet kap Fehérvárról, melyben Dr Ince Mihály kamarai fő orvos Vadadinének azt írja hogy Enyedről minden áron meneküljön, mert ezen város elpusztítása el van határozva s az elpusztítás egy párnap múltával be is fog következni.

Dr. Ince, ki a Vadadi család szintén bensőbb baráti viszonyba élt, Gy.-Fehérvárt nagy tekintéllyel bírta, s az ottani katonai körök titkaiból is egyet-mást meg szokott tudni.

*) Gánya János enyedi iparos polgár közlése alapján.

...talmagasak, a
...jedt ki. Elisme-
...miniszterium, a
...n lehető lépést
...földi piacokra
...penyire vannak
...igy Budapestől
...ba 6 frt 03 kr.
...s borokat 16 frt
...18 frt 88 kr.
...a 31 frt 92 kr.
...32 frt 90 kr
...és tehát nagyon
...s, hogy menél
...galmi statisztika

...e szerint leg-
...nkint körülbelő
...si. Németország-
...zaga körülbelő
...stóitert ment ki,
...niába való ki-
...ban 5000 h-k-
...már csak 617
...ába megy ki s
...ott nincs, a fe-
...díj a határszéi

...őzített hely
...tség az Alberg
...Svajcza még
...ben már, az
...zókot 33 000
...szág, a hova
...ismét tovább
...zt megegedi.
...ország, Románia
...Németországnak
...finomabb bora-
...miat. Porosz-
...nek ki a ropant
...ával, valamint
...sága okoz gátot
...szág- és Romá-
...is csak oda, a
...ek mutatkozik.
...Tura-Szeverin-
...kizárólag ma-
...ai. Gyurgyevó,
...könyven jut-
...alig ismerik
...tarifáink még
...Lloyd-társulat
...eredményt nem
...ítására szorult
...rosztályozáson
...5 frtos szesz-
...k a boros hor-
...díjtétel 35%-al
...a közönséges
...tekintetében
...és az Egye-
...a váma nem
...melhetnek, azt
...hiányos bor-
...Előbbi álla-
...en engedmé-
...követelhetünk.
...pleumát borral
...al is — ha a
...ell egyezni, a
...ára nézve.

(Erd. H)

BERTALAN.

taris fl.

ssius) — vers.
s das Seiden-
rieh. Muster
(7)

ény fiu

ik

ak

1-3

enyeden.

Nyári mulatság.*)

A nagyenyedi szépen berendezett sétátérén rég érzett hiányát a mulatsági közönség egy fedett táncszínhelyiségnek, amely a mulatókat az előre nem látható időjárás kellemetlenségeitől megőrzi. Évekkel ez előtt már történtek kezdeményezések, amelyek egy ily fedett táncszínhelyiség felállítását célozzák. Fedezet erre a célra nem lévén, különböző időkben mulatságok rendezettek, amelyeknek tiszta jövedelme a felállítandó fedett helyiség alapja javára volt szánva és fordítva. Így rendezett a helyi iparos ifjúság, a kereskedő ifjúság stb. nyári mulatságokat és a befolyt tiszta jövedelem a helybeli kisegítő-takarékpénztárban helyzetetett el gyümölcsözés végett. Az alap ez uton egy pár száz frtot tesz ki, mely azonban korántsem közelíti meg az összeget, melybe egy ezélszerű és az igényeknek minden tekintetben megfelelő helyiség kerül.

Oly célból tehát, hogy az eddig gyűjtött alap a szükséges összeget mielőbb elérje, Nagyenyed társadalmi életének több intelligens tagja dr. Varró László elnöklelet alatt egy bizottságot alakított, melyhez 50-nél több tartoznak s mely bizottság célul tűzte ki mulatságok rendezéséből az alapot kiegészíteni, s ha a szükséges összeg együtt lesz, a városi hatóságot a helyiség felállítására felkérni.

Az első nyári mulatságot e célra f. évi július hó 20-án d. u. tartotta meg a sétátérén. Noha az időjárás egész héten felette kedvező volt, éppen a mulatság napján kellett kissé megváltozania. Délután öt órakor jelezték a taraczk lövések a mulatság kezdetét. Ugyan akkor csunya szél indult meg. Ennek tulajdoníthatni, hogy a közönség kényesebb része tartózkodott a mulatságtól. Így is azonban válogatott szép számú közönség verődött össze, mely a hajnali órákig fesztelenül mulatott. A mulatság anyagi eredményéről lapunk más helyén számolunk be a rendezőség.

Kívánjuk, hogy az ezutáni mulatságok, a közérdeket képező helyiség javára, még sikeresebb eredményel üssenek ki.

Közüktatás.

A tizenkettedik órában.

A magyar nemzet ezekre menő népnevelői egybe gyűlnek az ország szívében, hogy ott, a legmagasztosabb ügyről, a népnevelés ügyéről tanácskozzanak, annak felvirágoztatásához minden lehetőt megtegyenek; egybegyűlnek, hogy a nemzet jövő támaszának miként körüli egyöntetű eljárást állapítsanak meg; egybegyűlnek, hogy végre valahára keresztül vigyék: a nemzeti egybehangzó népnevelést.

De a magasztos eszme, mely a népnevelők IV-ik egyetemes gyűlésére össze hozza a népnevelők ezrét, nem oldható meg oly könnyen, mint az első tekintetre látszik. Mellékes, és pedig sok mellékes kérdés elintézésének szüksége forog fenn előbb, mintsem, a nagy cél elérve, a magasztos eszme megtestesítve leend.

Népnevelésünk fejlődésének oly sok, s oly jelentékeny

*) Tárgyhalmaz miatt késétt.

Vadadiné az Inceze levélét több jó emberével közölte Enyeden, maga pedig már 5-én menekült innen Kolozsvárra. Ezeket, mint az Akszetye prefekt személyével közelebb vagy távolabbi összefüggésben álló, és jellemző dolgokat szükségesnek tartottam elmondani.

Betekintést engednek ezek a nagy dráma setét és mélyeségek titkaiba s némi figyelemzetéstül szolgálhatnak, hogy Enyed elpusztítása oka után, a hivatott történelem író ne csak egy irányban kutasson.

Akszetye jan. 9-re virradó éjjelen Csombordon volt. Br. Kemény Gábor, az alaposan kutató történelem író ide vonatkozólag ezeket írta:

„Este rémesen kezdett világítani a dult Enyed égése. Tán még a puska lövések és ordítások zaja is hallatott kivehetőleg Csombordra. Akszetye a Maros partja felett levő pontrol ezt hosszasan nézte, egy sóvény kerítéshez támaszkodva.

Valaki ekkor szállyából folyólag következő mondatot vélt halhatni: „Véz zoa lui Kosuth“ (nézd a Kosuth nevenapját) és ezzel Enyedre mutatott.

Másnap reggel, mintegy 10 órakor, Enyeden kellett járnia. Többnek egybehangzó tudósítása szól erről. A Sz.-király utcán látták bejönni, mint mondják fényes szerszámu szép lovon, két lovas kíséretében. Sőt egy nagyon szavabevehető szemtanu állítása szerint saját kezűleg, egy pisztolylyal, rá lött egy tanulóra. Okát nem tudom, de nem szabad feltennem, hogy az meg ne támadra volna Akszetyát.

Hogy Akszetya mennyit mulatott Enyeden nem tudom; azt gyanitom, hogy nem sokat.*)

Saját adataim Akszetye Enyeden jártára, s ekkor viselt dolgaira vonatkozólag így szólnak: Varró Farkas-

*) Lásd Nagyenyed és vidékének veszedelme 1848, 1849-be 171, 172 lap.

dolog áll még utjában, hogy minden oldalról a legjobb akarat, fáradhatatlan szorgalom, s a nemes ügy iránti buzgalom kívánatik, hogy e hátrányok, melyek a fejlődést eddigi gátolták, jelenleg is gátolják, s ha el nem hátrítanak, gátolni fogják ezental is, — hogy e hátrányok mondjuk, eltávolíthatók legyenek, összetett munkaerőt igényel.

Az egyes tankerületek megtartott gyűléseikben formálzták már nagy részben azon kérdéseket, melyeknek elintézésére szükségkép előtérbe lép, mielőtt a főkérdés a vég cél: népnevelésünk felvirágoztatása tárgyalás alá vehető lesz, de mindezek a formulázások nem képeznek egyöntetű megállapodást. s inkább új akaró ohajok mint határozati javaslatokat tartalmaznak.

E soroknak célja, egybe szedni mindazon elintézendő kérdéseket, melyeket megoldani égető szükségé vált s melyek megoldása nélkül a cél elérhető nem lesz soha. Távol van azonban e soroktól az a cél, hogy tanácsadóként lépjen fel az egyetemes gyűlés tagjai előtt, csupán a jó akarat vezetni tollunkat, — meggyőződve lévén a felől, hogy a népnevelés ügye iránti jó indulatainkat senki kétségbe nem vonja, s biztosítva minden népnevelőt, hogy a nemes, magasztos ügyért oly hön dobog kebelünk, hogy ha még tévedésbe esnénk is, e tévedés is csak túlaradott érzelmeinkben találna megfajtását, — mit elintélni nemessen érző kebelnek, gondolkodó főnek nem szabad, nem lehet!

Hogy nézeteink, melyeket kifejtetni szándékozunk, nem állanak egyedül, eléggé bizonyítja előttünk az, hogy a hírlapirodalom több ízben különböző alkalmakkal és modorban foglalkozott már e nézetekkel, de bizonyítja az is, hogy a magyarországi népnevelők legnagyobb része meg van győződve e nézetek helyességéről. Nem is ezekhez szönuink tehát, hanem azon népnevelőkhez, kik a „maradás“ elvát követve, az újításoknak azért ellenségei, mert az a újítás mindenkor némi rázkodtatással van egybe képesolva.

A népnevelők helyzete, állása Magyarországon oly különleges, minőt bármely a kultúra magaslatán álló németnél hiába keresünk, s e helyzet, és állás ép oly kevéssé válik dicseretére a magyar társadalomnak, mint a mily szégyenletes magára a legszentebb ügyre a népnevelés ügyére!

Nagy vádat mondtunk ki, de nem vonunk vissza belől egyetlen egy szót sem; iparkodni fogunk azt, mit állítottunk, be is bizonyítani.

A magyarországi népnevelők — ott kezdjük mindjárt, ahol legérzékenyebb a dolog, — anyagi helyzetüket tekintve a társadalom hasonló osztályú munkásaival össze sem egyeztethetők. E törvény, mely a minimumot állapítja meg, a tanítói illetményekre nézve, szűkkeblűséget tanusít; de eltéktintve ettől, még az a helyzet is be áll, nem egyszer, hogy az illetményt meghatározni hivatott közegek, félre értve a törvényt, félre magyarázva annak betűit, a minimumot maximumnak veszik, s így állapítják meg a népnevelő illetményét; oda dobva a tanítót, a lét kérdéseinek aggodalmaiba.

A társadalom hason képesített egyénei mentek az

anyagi gondoktól, s épen a népnevelő van annak alája vetve, azon népnevelő, kinek épen a szelemi elfoglaltságánál febra, teljesen mentnek kellene lennie az anyagi gondoktól.

Ez az első baj, ezen törvényhozás utján segíni kell ki kell mondani egy minimumot, mely tekintve a tanítóság társadalmi állását — szerintünk — 600 frtnáj kevesebb nem lehet, s ez által fel kell menteni a tanítót a napi anyagi gondoktól, egyenlővé kell tenni anyagi helyzetét a többi hason állású hivatásban működő egyénekével.

A sorrendben, következik a népnevelő társadalmi állása.

Ma még — megvaljunk szégyen pir borítja el arcunkat, midőn e sorokat leírjuk; — de inkább vesszen a világ, de mondjuk ki az igazat, — ma még a népnevelők a társadalomban nem csak nem bírják azt a befolyást, mely őket megilleti, hanem csak eltűrt egyéneknek tekintetnek mindenféle. Lehet, sokan azt fejják állítani, hogy a tanítók maguk okai. Ez nagy tévedés. A magyar népnevelőkben meg van az önértzet, meg van a hivatás iránti lelkesedés, meg van a társadalmi műveltség; de hiányzik a társadalomban a jóakarát, beismerni azt, hogy a tanító oly képesített egyén, kinek a társadalomban szerepléshez jog van.

S honnét ered az, hogy a társadalom ezt beismeri vonakodik? Egyszerű a felelet. Onnét, mert tudja mindenki, hogy a néptanító bármily öntudatosan működik is, bármily magaslatán áll is hivatásának, több nem lesz belőle, mint iskolamester, vagy a sors különös kedvezése mellett, legferjebb is iskola igazgató. E helyzetet meg kell változtatni. Törvényhozásilag intézkedni kell az iránt hogy a tanító, nyert képesítésénél fogva, iskola igazgató, tanfelügyelő, miniszteri előadó lehesen, szóval biztosítani kell a tanítóságnak a fokozatos előléptetést mit az, képesítésénél fogva, jogosan megkövetelhet.

Ha, az egyetemes gyűlés a most elmondottakat szem előtt tartva, az igényeket méltányolva, fogja megtenni előterjesztéseit a kormányhoz, mi bizunk a kormányban, hogy az a méltányos kívánalmakat készséggel fogja telysíteni, s ha az meg lesz, a nagy eszme — népnevelésünk ügyének felvirágoztatása, — meg fog testetlenni.

A küzdelem babért terem!

A népnevelők küzdelmének nem maradhat el jutalma!

A meddő vita, csak időt pazarol, de eredményre nem juttat soha!

Félre tehát a meddő vitákkal! Értessük meg egymást, s váltsunk törekedjünk a jót keresztül vinni, akkor, és csak úgy lehet reményünk, hogy egyetemes gyűlésünk eredményes leend, melyre, hogy kartársaink minél nagyobb számban jelenjenek meg, ez a mi óhajtásunk most, midőn már közel az idő, most:

„A tizenkettedik órában.“

Gáti Győző.

VEGYES HIREK.

— Mária Valeria es. és kir. főhercegnő és Ferenc Salvator os. és kir. főherceg ő fenségeiknek esküvője alkalmából országszerte isteni tisztelet tartott.

Vegyük ezekhez O Veress Kálmán ref. lelkesé azon állítását, mely szerint Akszetye jan. 9-én törzskarával együtt öz. Schmidtnél oszonált az első Porondon, mindezen adatok alapján kétségen kívül állónak mutatkozik, miként a hirneves prefekt jan. 9 én egész nap Enyeden volt, s így határozottan nem áll azon állítás, mely azt akarja elhítenni, hogy ő a város pusztulásának ideje alatt Enyeden nem fordult meg.

Akszetye midőn egy alkalommal Hajdu József enyedi szövetségostel találkozott s ez töle kérdezte, hogy ugyan miért pusztította el Enyedet? ezt felelte: „Azért mert parancsolatom volt a genealustól (Melyeik?) hogy ezt tegyem.“)

Vida Mihály enyedi iparos polgár állítja, hogy a pusztulás folyama alatt látta Akszetyét Enyeden s hallotta a mint biztatta embereit, hogy gyujtsanak és gyilkoljanak, Kristofot a kocsist s ennek fiát a prefekt szeméi előtt ölték meg.)

Néha i Czirner József né előtt így nyilatkozott: Azért pusztítottam el Enyedet, mert a magyarok Híadást elégették, és mert rosszak.“)

Hogy Akszetye maga rabolt, gyilkolt és égetett volna, arról nincs tudomásom.

Nem is hiszem, hogy saját kezeivel ilyes dolgokat véghez vitt volna.

Voltak nélküle is elegenden, kik mindezeket megeselekedjék.

A fővezértől elég vol a utasiás.

*) (Folyt. köv.)

*) Lásd Viskolezi jegyzetei.

*) Lásd Viskolezi jegyzetei.

*) Lásd Viskolezi jegyzetei.

igy városu
János Dör
tűnő orszá
kelve hata
megjelent
és állami t
középületek
ra kisasszo
énekelt pár
meglepetés

— F
magyarorsz
a helybeli
látogatást
csak hatalm
főleg őszin
mű hazafia
mentül is
lőmség n

— A
van foglalv
rincz elnök
és Pogány
előadó me
alapos ism
nehéz fela
igyekszik

— A
millió frtt
Ugy véljü
almái és
hogy miu
lesz azt a
inkat elm

— A
mása Biró
folytán m
tassék me
Dr. Moha
tán r. kat
az előadó.
házi rend
kanonok,
Szentkirá
kandidátu

—
Gábor kö
buzgalom
vasutaink
san nézte
Tamás. É
ményü vá
gyar min

—
„Gáspár
is 25, hu
élvezésére
sületi re
meke, ug
tannyelvű
nitónó k
ség nélkül
mányhoz
15-ig aló
modvány
csatlónd
ról, b) v
gyei tan
sából Sel

—
zajához
letésének
17-én d
nyilvánó
zat, Mes
tartja B
Simon I
Mikes b
Gábor. É
nepélyt
tosan is
lesz, a k
a tanító
gertől,
délyben
veleg, k
Bartalis
talis A
kar. 7.
előadja

—
július
éves n
állomá

igly városunkban is. A nagy misét kellő segédlettel főtiszt. Jánosi Dömjén, az érdemekben gazdag minorita rend kitűnő országos rendfőnöke tartotta meg, oly szépen énekelve hatalmas hangján, hogy méltán nagy hatást tett a megjelent közönségre, melynek soraiban ott láttuk a megyei és állami tisztviselőket s a m. kir. honvéd tisztikart. A középületeken zászlók lobogtak. A mise alatt Cirner Laura kisasszony, Borsai Samu énektanár jeles tanítványa énekelt pár dalt; szép és erőteljes hangjával kellemes meglepetést szerzett a közönségnek.

— **Főtiszt. Jánosi Dömjén** a tiszt. minorita rend magyarországi főnöke mult szombaton városunkba érkezett a helybeli tarsház megvizsgálására. Itt léte alatt számos látogatást tett s mindenütt megnyerte a tiszteletet, nemcsak hatalmas alakjával s elköllökellő állásával, hanem főleg őszinte, szívélyes modorával, mely a kitűnő szellemű hazafias rendfőnök irányában a szeretetet önkénytelenül is a legteljesebb mértékben kelté fel vallás külfölség nélkül.

— **Az adófelsőzlamlási bizottság** rendkívül el van foglalva a tömérdek fellebbezés folytán. Szalánczi Lőrincz elnökléte alatt Moldován János balázsfalvi kanonok és Pogány János birtokos hoznak határozatot Mathes előadó meghallgatása után. A személyek és viszonyok alapos ismerete és több évi gyakorlat mellett is sokszor nehéz feladat jut a bizottságnak, mely lelkiismeretesen igyekszik megfelelni feladatának.

— **A róm. kath. status igazgató tanácsa** egy millió frttal egy hitelbank alakítását tervezi. Helyes. Ugy véljük, hogy biztosabban fog jövedelmezni a nagyalmasi és radnóthi uradalmaknál. Ugy véljük azonban, hogy miután már Kolozsvár tele van pénzintézetekkel, jó lesz azt a hitelbankot Gyulafehérvárra helyezni. Indokainkat elmondjuk máskor.

— **Az erdélyi róm. kath. status előadói állomása** Biró Béla kolozsvári plébánussá lett megválasztása folytán megürülvén, élénk kérdéssé vált, hogy ki választassék meg és hogy egyházi, vagy világi legyen az illető. Dr. Mohay Sándor a „Nemzet”-ben kijelenti, hogy miután r. kath. statusnak csak egy papi hivatalnok van: az előadó, a szentesített szokásnál fogva, jövőre is egyházi rendből választassék. A lapok szerint Bálint Károly kanonok, Pál István gyulafehérvári tanár egyháziak és dr. Szentkirályi Kálmán a státus buzgó titkára lennének a kandidátusok.

— **A zóna.** Augusztus 1-én egy éve, hogy Baross Gábor közlekedési miniszter vas erélylyel és törhetlen buzgalommal behozta a zónarendszer szerinti utazást vasutainkon. A külföld részint kétkedve, részint gúnyosan nézte e törekvést, sőt akadt nálunk is elég hitetlen Tamás. És most? A külföld követni fogja a fényes eredményű vállalkozást, mi pedig szívünkben éltejtjük a magyar minisztert. Eljen Baross Gábor!

— **Pályázat.** Az alsófehérmegyei tanító egyesület „Gáspár alap” kamatjából, az 1890—91-ik iskolai évre is 25, huszonöt frt ösztöndíj adatik ki. Ezen ösztöndíj élvezésére jogosult minden alsófehérmegyei tanítóegyesületi rendes tag jó magaviseletű, szorgalmas tanuló gyermeke, ugyszintén elhalt rendes tag árvája, ki magyar tannyelvű gym., reál, polgári iskola, tanító és tanítónő képezésében tanul, vallás és nemzetiségi különbség nélkül. Pályázók felhívtnak, hogy a központi választmányhoz címzett folyamodványukat, f. évi augusztus hó 15-ig alóírottához küldjék be, mert később érkező folyamodványok tekintetbe nem vétetnek. A folyamodványhoz csatolandók: a) iskolai bizonyítvány, a megelőző tanév ről, b) vagyoni és c) családi kimutatás. Az alsófehérmegyei tanítóegyesület központi választmányának megbízásából Sebestyén Sándor, tan. egyesületi főjegyző.

— **Mikes ünnep.** A zágoni olvasó egyesület, a hazájához bujdosásában is hű zágoni Mikes Kélemen születésének kétszázados évfordulója alkalmából 1890. aug. 17-én d. e. 10 órakor, Zágonban, a községi iskolában nyilvános ünnepélyt rendez következő sorrenddel: 1. Szózat, Mester Károlytól, éneklé a tanítókar. 2. Emlébeszéd, tartja Bodor János. 3. „Mikes” Lévy Józsefről, szavalja Simon Imre. 4. Szabad előadás, Törökországnak — mint Mikes bujdosási helyének — viszo nyairól, tartja Bálint Gábor. 5. Hymnus, Erkeltől, éneklé a tanító kar. Az ünnepélyt közebbé követi. A Mikes ünnepélylyel kapcsolatosan iskolai „Mikes alap” létesítésére zártkörű estély lesz, a következő műsorról: 1. Honfidal, Therntől, éneklé a tanító kar. 2. Phantasia, „Oberon” dalműből, Favargertől, zongorán előadja br. Szentkereszti Irén. 3. Erdélyben, Petőfítől, szavalja Vereb Károly. 4. Népdalegyveleg, hegedűn és czimbalmon előadják Kovács Bálint, Bartalis Antal és Szöcs Albert. 5. Monolog, előadja Bartalis Antal, 6. Zürichi emlék, Véglerától, éneklé a tanító kar. 7. Kis madarak dalolása, P. T. Misslerától, zongorán előadja br. Szentkereszti Irén.

— **A nagyenyedi vinczellér iskola** zárvizsgái július hó 31-én tartattak meg, mely alkalommal 8 III-ad éves növendék végezte az intézetet. Miután a részint állomásra, részint pedig gazdasági ismeretek egy év

alatti elsajátítása végett a rimaszómbati földmives iskolába pályázó vézett növendékek megüresedett ösztöndíj helyei már mind betöltettek, sőt ezeken felül már felas számban magánköltéses tanulók is jelentkeztek; azért az intézetbe ezentul is mar csak magánköltéses tanulók vétethetnek fel, kiknek azonban azon előny adatik, hogy jó magaviselet és kellő szorgalom mellett a jövőben végzendő ösztöndíjasok helyeire ejső sorban igényt tarthatnak. Nagyenyed, 1890. július 26. A m. kir. vinczellériskola igazgatósága.

— **A vizaknai honvéd sirtól,** a nagy akna vizzel telt üregéből ismét egy témetet dobott ki a viz. Erőteljes alak volt, több sebbel boritva. Dr. König felboncolta, belső szervezetét is teljesen épnek, husát rozsa pirosnak találta. Jul. 28-án temette el igaz részvét között Bakk Endre plébános a már eltemettek mellé.

— **A t. rendőrséget** tisztelettel kérjük, hogy a lámpagyújtókat lássa el oly lélrakkal, melyek a most mindenfélő reperált házak vakolatát nem török le s nem csinálnak a falon oly éktelen lyukakat. Csak nem kívánhatja hogy vagy 100 háztulajdonos minden hónapban költsön azért a kárért, melyet a lámpagyújtók közönséges falusi lajtorjája oly bosszasztó módon okoz.

— **Nyilvános számadás** a nagyenyedi sétatéren felállítandó fedett táncz helyiség javára, f. évi július hó 20-án rendezett uyári mulatság alkalmával bevétel volt jegyek árából 86 frt, felülfizetésekből 61 frt, a rendezőktől 28 frt 10 kr, összesen 175 frt 10 kr; Kiadás 48 frt 52 kr és így tiszta jövedelem 126 frt 58 kr. Felülfizettek: Blau és Schindler (Hamburg) 10 frtot, Müller Mihály 3 frtot, dr. Szász Károly, ifj. Gáspár János, Vinczenti Lajos, Fanta József, Rapacs Romeo 2—2 frtot, Orgonás Zsigmond 1 frt 50 kr, Jakab K., 1 frt 40 kr. ifj. Winkler J. 1 frt 40 kr, Bodola Lajos 1 frt 40 kr, Pap Gyula, Deutsh N., Munkácsy A., Kovács Gy., Feiler L., dr. Magyar, Harmath M., Tökés Imre, Széki Ferencné, Nádori Vilmos, Ceiler, Cell Antal, Bisztricsányi, Gulácsi József, dr. Farnoss Árpád, Luka Albert Bedő K., Sándor Miklós, Wokál János 1—1 frt, Albert Iván 90 kr, Deli Ödön, 70 kr, id. Kun J., Tüzes Árpád, Balogh Gy., Kacza M., Sombori S., Kanahé F., Szenkovics J., N. N., Munkácsy Zs., Nagy Lajos, Abend Emma, Incze Samuné, Réderberger Gy., Horváth J.-né, Reich Mihályné, Tóth Miklós, Puskás István, Pribák Gusztav, Vinezenti Miksa 50—50 krt, Kone Albert, Benedek K., Fogarasi A., Bartha Zs., Szász József 40—40 kr, ifju Kun Józsefné 30 kr. A felülfizetőknek hálás köszönetét nyilvánítja a rendezőség.

— **A fedett táncz helyiség** javára felülfizettek még: Br. Komény Kálmán és neje 20 frtot, Timár János 1 frtot, Dr. Jenai Elek 1 frt. s így a tiszta jövedelem 148 frt. 58 kr.

— **Nyilvános számadás.** A szabó ifjuság által, 1890. jul. 27-én rendezett nyári tánczvizgalomnak összes bevétele és kiadásairól. Jegyekből befolyt 75 frt 50 kr felülfizetésből 7 frt 40 kr, összesen 82 frt 90 kr. Ézzel szembe kiadás 61 frt 50 kr s így tiszta jövedelem 21 frt 40 kr. Ezen megmaradt összegből a rendezőség megszavazott a sétatéren építendő fedett táncz helyiség alapja javára 5 frtot, a mely összeg átadatott az illő helyre és a többi 16 frt 40 kr. az iparos ifjusági önképző és betegsegélyző egyesület könyvtára javára fordítottak. Felülfizettek Jakab Károly 1 frt., ns. Orgonás Zsigmond alezredes ur, Munkácsi százados, Sombori Sándor, Dunai Albert, Máté István, Liptai István (Kolozsvárról), Pribák Gusztav, Réderberger Gyula, Nagy Mihály, Engyeter Károly, I.örinecz István urak 50—50 krt. Halászi József 30 kr, Incze István, Szöcs János 20—20 krt. Ürmösi Gyula, Bikfalvi Albert 10—10 krt. Fogadják a szives felülfizetők ugy szintén a nemece czelt elmozdító pártolók hálás köszönetünk, a rendező bizottság nevében Jakab Károly rend. biz. elnök.

CSARNOK.

A színész-kiállítás.

— A hogy most van. — A hogy majd lesz. — Budapest 1890. június hó.

Már lehetetlenség tovább kiállni azt az aszályt, a mely hír inségre juttatott bennünket itt Budapesten. „Nincs uj a nap alatt!” — mondaná most bezzeg a jámbor bölcs, ha olvasná lapjainkat. Nincs anyag, nincs hírforrás, nincs esemény, nincs folytatása a történelemnek, s e nagy úrben elmálik az elme, megecetesedik az ész, rozsdás lesz a toll s kétségbe esetten dobjuk magunkat a kerévetre:

— Holt idény!

De a mig minden pihen a természetben, s még a veteránus egyesletek sem tartanak gyűléseket, azalatt nem pihen egy testület: a magyar színészegylet igazgató tanácsa.

Tudják kérem, mi ez az érdemes tanács? Egy alapszabályokon nyugró testület, melynek ereje a színészegylet közgyűlésének bizalmában rejlik, s közvetlen miniszteri ellenőrzés alatt kormányozza a színészegylet tag-

jainak szini életét. Rendelkezik, dirigál, itél fejelet. ügyekben, véleményez koncessziókat, vagy felosztat talulatokat a koncesszió bevonásával, ha holmi közönségrészedés (e „már nem szokatlan vándor stikli”) merül fel.

Szerencsés tanács!

Létezése beleöltött a magyar színészet 100 éves fordulójába. Nagy alkalom a jubileumra s ma már ki nem jubilál? Valaha a krónika századunknak ez alsó czimet adja a nagy fejezet alatt: „A jubileumok kora.” Miniszterek, hivatalfők, kiérdemült igazgatók, írók, művészek, rokkant hurkatöltők, egyletek — mind megünnepelnek egy bizonyos időelmulást.

Ílát a magyar színészetnek, a mely több mint egy századon át törte a göröngyös utat a nagy czél, a sugaras jövő felé, ne érdemelné meg azt, hogy a századik év határfájánál le ne vegye a kalapját és vissza ne nézzen az utra, hol annyi közdelem nyomor, és mégis anynyi dicsőség szötte át történetét?

— De csak megérdemli! — gondolá magában Bényei István uram eő kigyelme, az iroda igazgatója, s ettől a percztől elkezdett feje viselősi lenni nagy gondolatokkal.

Jubileum! Ez volt az eszmény, s megszületett a „színészeti kiállítás” kérdése.

Eleinte hidegen fogadta ez eszmét még maga a színészség is, s példálóztak régi viseletű kitömtött trikókról, megszegett szerződésekről, századéves gégehátrálékról, stb. A tanács azonban mosolygott és hozzáállott a munkához. Megbizta Bényei István Irodaigazgatót a kiállítás szervezésével, s ezzel átadta magát a csendes emésztesnek . . .

Megkezdődtek a „lépések”. Minden tanácsülésben ezzel kezdte jelentését Bényei, hogy: „ujabban lépéseket tettem . . .”

De tényleg „jár annak a kezelába” s ma már ott van a sok összegyűjtött anyag a városligeti műcsarnok termeiben és folyik a rendezés, — sietni is kell, hogy meglegyen és szép legyen, mert a kiállítás védnöke nem kevesebb személyiség, mint maga a királykisasszony! a ki kegyes volt maga helyett gr. Szapáry Gyuiáné ő kegyelmességét kiküldeni a kiállítás megnyitására.

A rendezőbizottság boldog! S már előre nagy a kereslet jo frakk-szabók után s néhányan a színházak ruhatairaiban tesznek mélyreható kutatásokat — magyar diszruhákért.

A rendezés „ideges lázzal” folyik. Bényei rendez, a bizottság kifogásol. A jámbor néző egy pillanatban a bizottságot látja az ajtón kimenni, a másikkban Bényeit.

— Mit járnak-ezek ezek annyit? — kérdi a szelid néző.

— Vélemény eltérések!

— Ugy tetszik, hogy kibólják egymást?!

— Pszt! . . . Van valami a dologban, de hát a czél iránti tekintetből . . . Érti? . . .

. . . A falakon képek — színészek és színésznők arczképei, szinlapok, koszoruk tömege . . . Oldalt nagy ádák, telve emlékekkel színészekről, nagyevű művészekről, a kik a padlásukról leszedték emlékeiket a kiállítás czéljaira. Siketítő kalapácsolás csoszogás, húzogatas tölti be a palotácskát . . .

S mindenütt Bényei; itt is, ott is . . . A munkások sietve czipelik a tárgyakat . . . Egy pár szoba már kész; a Blaháné, Prielle Kornélia tárgyai már láthatók elrendezve . . . A sok érdekesebb érdekesebb tárgy ott hever a rendezésre várva. Bényei rendez: „Éz ide megy, az ide jön! . . . Tegyétek ezt, vigyétek azt! . . . Pfü! Be fene melegem van! . . . Ki háborgat már megint? . . . — Az akadémia küldöttje a felajánlott képekkel.

— Dobjátok ki! Én ma már senkivel sem beszélek . . . Megyek a Rambóvszkyba!

(Rambóvszky egy derék vendéglős, a ki a párizsi kiállításon a magyar csárdát bírta, s most itt van Budapestben üzlete.)

. . . Ez így van még most.

De igazán szép lesz majd, mikor feltárulnak a függönyek a látogatók előtt, mikor majd Szapáry grófnó a fenséges védnöknő nevében így fog szólni:

— „Kiállítást megnyitom!”

. . . Bényei boldog . . .

— Bátyám, mi az ördögnek varratad a kabátod hajtókájára ezt a kis zsinórt? — kérdi egy hírlapíró.

— Az öreg büszkén néz a lurkóra.

— Miért? . . . Hát sikerült-e a kiállítás?

— Persze, hogy sikerült.

— Nohát, vakapád, tudd meg!

. . . Még megeshetik az eset, hogy lesz belőle valami, ha isten is u y akarán, mint — Bényei.

Hanem a ki felrándul majd augusztu: 20-ára, szt. István királyunk napjára, el ne mulassza megnézni e kiállítást, mert bizony isten megbánná s ráadásul még — Bényei is megharagudnék rája.

Ít majd találkozunk! A viszont látásig!

Lapád!

Négy dal.

[Heine után németből.]

I.

Szép vagy, mint egy üde bimbó
Nyájas, szép és kellemes;
Ha rád nézek a szivemben
Fájó érzélem repes,
S úgy jön nékem, mintha érted
Imádkoznom kellene,
Hadd maradjon meg sokáig
Arcozod bája, kellemé.

II.

Egy fenyő élt magas észak
Zord vidékén egyedül
S elmerengve álmodott, míg
Jég és hó véve körül.
Álmodott egy pálmafáról,
Melynek távol keleten
Naphevében, sziklaélen
Busan telik élete.

III.

A hervadt, sárga lomb zörög,
A levelek lehullanak
Mért, hogy minden a mi szép
Oly mulandó oly hervatag.

A sárguló fák csucsain
Az alkony sugarát védeztél
Lehet, hogy az elmuló nyár
Utolsó, busucsóka ez.

Ugy jön, hogy sirjak hosszasan,
Ugy fáj, sajnó szegény szivem;
Hisz' végső busunk látom én
A napsugár s lomb képiében.

Elváltam én is tőled, el,
Te réd várt a sirhalom.
Én voltam az alkony sugar,
Te meg a hervadó falomb.

IV.

A tengerparton ülök elmerengve,
S boldog multamra visszagondolok.
A szél zug . . . fön a sirályok kerengnek,
Alant a sziklát mossák a habok.

Volt nékem is sok, kedves jó barátom,
És kedvesem, imadott szép alak.
Hol vannak ők? . . . A szél sűrűlt a parton,
S a tájéző habok csaponganak.

Z. Szász Gerő.

Közgazdaság.

*A legjobb ugorkamag az, melyet az ágyak ugor-
káiból gyűjtünk, a melyeket néhánykor már megszed-
tünk. A legelső példányok rendszeresen nincsenek még elég
jól kifejlődve, a kései kérésből hagyottaknál meg nem
lehetünk biztosak, hogy be fognak e még érni.
Magnak mindig a legszebb példányt kell kiválasztani és
pedig a legszebbet nemcsak nagyságra, hanem alakra
nézve is a legszebbet, vagyis a mely a legszabályosabban
van kifejlődve, de a mely sem a gyökérhez ne legyen
igen közel, sem egészen az inda végén, hanem az inda
középtáján, s mindenkor csak egyetlen egyet hagyjunk
egy indán a magugorkából, mert csak ez esetben várhat-
juk azt, hogy az tökéletesen kifejlődve, tökéletes magot
is fog adni. Hogy a magugorkát a teljes beáradásig a
száron kell hagyni, magától értetődik.

Az aradi kiállítás.

Augusztus elején megnyílik Aradon, a Maros melletti szép
városban az „alföldi és délmagyarországi általános kiállítás“, mely-
ről e lapok hasábjain ismételtelen volt említés.

Arad lelkes közönsége nagy ünnepet ül az idén. Október 6-n
leplezi le a tizenhárom vörtnu szobrát, mely hazai szobrászatunk
egyik legnemesebb és legszebb műve lesz. Huszonkét évi óhajta
megy a hazafi közönségnek teljesedésbe ezzel az aktussal, mely egye-
síteni fogja Aradon az egész országot.

Ezt a rendkívüli ünnepet az aradiak összekívánták kapcsolni
a munka ünnepével. Megakarták mutatni, hogy bár kegyeletes szív-
vel, büszkén érzik amaz emlékeket, melyek szabadság harcunk gyá-
szos kimenetelével kapcsolatban Arad nevét a történelem lapjain
megörökítik, nem élőködnek abból a hiből, melyhez ennek a révén
jutottak, hanem oda törekednek, hogy a szorgalmas munkálkodás
segélyével érdemeljék ki az ország városai közt ha talán nem is az
elsőséget, de mindenesetre az első sorba jutást.

Igy jött létre az „alföldi és délmagyarországi általános kiál-
lítás“, melynek épületei immár készek s melynek területén most a
berendezés nagy munkája foglalkoztat százakat és százakat.

A kiállítás regionális, az aradi és temesvári kerkerkedelmi és
iparkamarák területét, habár az ország azt a részét öleli fel, melyet
a Királyhágó, a Körös folyók, a Tisza vize s délen a Duna határol.
Gazdag és változatos termelésű terület, mely hálás anyagot nyújt a
kiállítás rendezőségének.

Dicsérettel említhetjük fel, hogy ezt a hálás anyagot eléggé
fel is használták a rendezők és a jövő hó 2-án megnyíló kiállítás
érdemes lesz nemcsak a megtekintésre, de a tanulmányozásra is.
Igaz, nem nagy az egész vállalat; kiállításnak száma csak másfél
ezer körül van, épületei ideiglenes jellegűek, de az utóbbi években
rendezett vidéki kiállításokkal minden tekintetben kifogja állani a
versenyt.

A kiállítás tágas téren és hozzáesatlakozó parkban a Maros
partján úgy van elhelyezve, hogy az kellő közepén van a városnak
s annak főterétől néhány lépésnyire menve. A kiállítás diszes foka-
pája elé jutunk. A nagy iparszarnoknak — 2000 m² méter terefgatu
hosszu csarnok — négy tornyán lengő trikolort nappal, villamos re-
fektorokat éjjel látni lehet.

Ezen iparszarnokon kívül még hat nagyobb és tíz kisebb épü-
letből áll a kiállítás, melynek fekvése igen kedvező s mely különö-

sen az egyes kiállítás csoportok elhelyezése tekintetében sikerült. A
mezőgazdaság és kertészet, a bányászat és az agyagipar, a gazdasá-
gi eszközök és gépek, a borászati és szeszipari termékek, az erdés-
zet, a kocsiipar, a ménészet külön-külön csarnokokat és pavillon-
okat nyertek s azok mindenkébe gyűlnek már az aradi, Arad me-
gyei békés-, esanád-, hunyad-, temes-, torontál- és kraszósörény me-
gyei kiállítók tárgyai. Külön területen helyeztetnek el az állatiállítá-
sok, melyekre szeptemberbe kerül a sor s az iparüzletnek a ki-
állítás szomszédos palotái első emeletén a pótkiállítás s a művé-
szeti és régészeti tárgyak és a szabadságharosi ereklyék kiállítása.

Az utóbbi csoportokról szólna, konstatalhatjuk, hogy azok igen
gazdagok lesznek becses darabokban. Az utolsó csoport a dolog ter-
mészetéből folyólag országossá tétetvén, a hazai intézetek, testületek
és magánosok vetekedtek egymással, hogy a birtokukban levő kin-
csüket az ez alkalomra Aradra menő idegeneknek bemutassák; a sza-
badságharoznak sok eddig ismeretlen ereklyéje volt itt kiállítva,
melyek kétségkívül magokra vonják a közfigyelmet.

De gazdagok az ipari anyagok is. Arad és Temesvár kiváló
iparosain kívül, a kik az ipari fejlesztésnek immár magas színvona-
lún állanak, a vidék iparossága nagy számban küld tárgyakat e ki-
állításra. Különösen két csoportja lesz igen gazdag, vidéken alig
várt meglepő hatású: a vas- és fémipari és a butoripari. A műlaka-
katosság pompás darabokban lesz bemutatva, hogy pedig Aradon a
lakberendezési ipar mily nagy haladást tett az utóbbi években, arról
tizenegy interritur teend bizonyosság.

Megfelelő tér lett engedve a kiállításban a házi iparnak, mely
hazánk délkeleti részében meglehetősen fejlettségnek örvend és igen sok
családnak ad kenyeret. Ezt az osztályt a kiállítás bizottsága a nép-
isme érdekében akképen bővítette ki, hogy tizenegy szobafülkében a
különböző népviseleti és lakviszonyokat is bemutatja. Lessz aradme-
gyei magyar szoba, esanádme gyei tót szoba, békésme gyei, hunyadme-
gyei, torontáli, kraszósörényi szobák, melyek berendezése és alakjai
közül csoportosítottak az illető nép háziparának készítményei. Ily
mértékben az etnografia a házi iparral kapcsolatban eddig vidéki
kiállításokon felölve nem volt.

A gazdasági csarnokban négy gazdasági egylet: az aradi, a
békési, a esanádi és hunyadi mutatják be gazdag kollekciókban az
ország logáldott részének termelését, a II- csoportban a nemei
érez- és fém-, valamint a kő- és szénbányászatoknak lesznek gazag
gyűjteményei, a csinos és izlessel épült erdészeti pavilonban pedig a
délvidék erdészetiének és fatermelésével ismerkedhetünk meg.

Az egész terület villamos fényvel világítottatik s a kiállítási
parkban állandóan katonai zenekar fog játszani.

A kiállítást az eddigi dispoziciók szerint Baross Gábor keres-
kedelemügyi miniszter aug. 2-án nyitja meg. Ezen napon veszi kez-
detét a kereskedőifjak országos kongressusa, míg a mérészek ország-
os közgyűlése aug. 15-én, az iparüzletnek kongressusa pedig
szept. 7. és 8-án lesz megtartva. Ezeket kívül több összejövetel s
nagyobb mérvű tömeges kirándulás van tervben.

A kiállítás bizottsága gondoskodott, hogy az oda érkezőzett ide-
genek kényelmes és jutányos elhelyezésben részesüljenek. E célból
szállásiroda létesített, melynél hatszáz szoba van bejelentve és
nyilvántartva. az iroda a pályaudvaron lesz, hol az érkező idege-
nek azonnal szállásjegyet kaphatnak. A lakás kérdése tehát senkinek
se okozhat aggodalmat, a ki a közelebbi időben Aradot meglátogat-
ni szándékszik.

Mogelmitjük végül, hogy a kiállítással sorsjáték van kapo-
soltban, melynek 7000 frt értékű nyereményei közül az első 300 dr.
arany értéket képvisel. Az 50 kros. sorsjegyek bizonyára nagy ke-
lendőségnek fognak örvendeni,

Mindent összevéve, a megnyitásra váró aradi kiállítás egyike
lesz ama regionális kiállításoknak, melyek megtekintése melegen
ajálható mindazoknak, kik közgazdasági törekvéseink időről-időre be-
mutatni szokott eredményei iránt érdeklődnek s kik egy szépen fej-
lődő nagyvárost olyankor kívánnak megismerni, midőn az ország
népe ott ad egymással találkozást.

Felölös szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Schwarze Seidentstoffe von 60 kr.

bis fl. 11-65 p. Meter glatt und gemustert (ca. 180 versch.
Qual.) vers. roben- und stückweise, porto- und zollfrei das
Fabrik-Depot G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich Muster
umgehend. Brife kosten 10 kr. Porto. (1)

Sz. 8384—90. Alsófehérvármegye alispánjától.

Pályázati hirdetés.

Vizakna rendezett tanácsu város orvosi állo-
mása üresedésbe jövén, az 1886. évi XXII. t.-c.
82 §-a értelmében pályázat nyitattik.

Ez állomás javadalmazása következő:

- 1., a várostól évi fizetés 500 frt
- 2., a bányarvosi teendőkért kiltátás-
ba helyezve 300 frt
- 3., beteglátogatási díj nappal 40 kr
- 4., beteglátogatási díj éjjel 50 kr
- 5., hatókémi díj 20 kr

Az 500 frt évi fizetés 1891. január 1-én ve-
szí kezdetét; addig a jelenlegi 300 frt évi fizetés
megfelelő részlete jár.

Pályázók részletes igazolványokkal felszerelt
kérvényüket folyó évi augusztus hó 20-ig
bezárólag Vizakna város polgármesteréhez adják be.
Nagyenyed, 1890. évi július 24.

Az alispán helyett:
Török Bertalan,
megyei főjegyző.

1—2

Szives megfigyelésül!!

Ezerszeresen kipróbált s orvosi tekintélyek és számos
magános bizonyítványával kitüntetett készítmények
Dr. Miller mohnövényedve, meglepő hatású köhögés
rekedtségnél, torokfájás, nyálkásodás, kezdődő tüdőgümönél és
egyáltalán a légzőszervak minden gyulad : : : : : Tégelyben
gyermekek és felnöttek számára. Egy tégely ára 50 kr.

Miller tyukszembalzsama

Csalhatatlan szer tyukszemek, szemölcsök és fájdalmas
börkeményedések ellen. Ara egy dobozban levő üvegesé-
nek ecsettel és használati utasítással együtt 48 kr.

Valódián kaphatók: Nagyenyeden Ungerpek Miklós
fűszerkereskedőnél. Szágrényben Vermescher E. gyógyszer-
résznel. Deesen Nick F. fűszerkereskedőnél. Csikszeredán
Leicht F.-nél. Beszterczen Fischer testvéreknel. Gyulaféher
vártt Frölich F. gyógyszerésznel. Fogarásban J. Bergleiter
Sternbory J. és Glein R. gyógyszereszeknél. Nagyszebenben
Reisenberger F.-nál. Marosvásárhelyt Nagy Sándor gyógy-
szerész a „vörös kereszt“-hez és Bneher M. kereskedőnél.

Központi szétküldési raktár: (16—16)
Miller J. gyógyszerész Brassó.

1377/899 szám.

Hirdetés.

A vezetésem alatti feyintézet élmezéséhez
egy évre szükséges, mintegy 600 métermázsza
kenyértetéshez alkalmas vizimalmon örölt rozsliszt
és mintegy 20 métermázsza kukoriczaliszt biztosí-
tása iránt f. hó 16-án d. e. 10 órakor nyilvános
árlejtés fog tartatni a feyintézeti igazgatóság hi-
vatalos helyiségében. Felhivatnak tehát mindazok
kik vállalkozni szándékoznak: miszerint a fenti
mennyiségre ajánlott egységi árral esedékes ösz-
szeg 10%-át bánatpénzül az intézeti házi pénztár-
nál lefizetni és írásbeli zárt ajánlatukat, — mely-
nek borítékára irandó „lisztzállítási ajánlat“ és
melyben kitéendő, hogy vállalkozó a feltételeket
ismeri és magát azoknak alá veti, — fent irt ha-
tárnapig az igazgatóságnál adják be.

A feltételek a feyintézeti igazgatóságnál
megtudhatók.

Nagyenyeden 1890. augusztus 2-án.

Széki,
ellenör.

Egy jó háztól való keresztény fiu
13—14 éves, felvétetik
tanoncznak
UNGERPEK MIKLÓS 2—3

vas- és fűszerkereskedésében Nagyenyeden.

Sz. 8793—890. Alsófehérmegye alispánjától.

Építési hirdetés.

A megyei köz-korház mellett levő volt Hor-
vath féle háznak orvosi lakássá történendő átala-
kítása a korház-építő bizottság által elhatároztat-
ván, az erre vonatkozó építési munkák 3 csoport-
ban, és pedig:

A., A lebontási-, föld-, kőműves- és cserepe-
ző munkák.

B., Az ács munkák.

C., Az asztalos-, lakatos-, üveges-, bádogos-,
és festő munkák a legjutányosabb ajánlatot te-
vőknek vállalatba fognak adatni.

Vállalkozni szándékozők fölhevitatnak, hogy 50
kros bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlataikat,
melyekben az egységi és átalány árak az árlejtési
feltételeknek megfelelően kitüntetendők, f. hó 7-én
d. e. 10 óráig a megyei jegyzői hivatalban nyujt-
sák be.

Ajánlatokat a fentiek közül egy, két, vagy
mindhárom munkanem csoportra lehet beadni.

A tervrajz, előmértékek és részletes árlejtési
feltételek az Alsófehérvármegyei kir. építészeti hi-
vatal helyiségében naponként a hivatalos órákban
megtekinthetők.

Nagyenyed 1890. augusztus. 1-én.

Csató János,
kir. tanácsos alispán,

Szerke
Nag
A KIADÓ

lap szell
közlemé

Kiad
Wokál Ján

az elűzet
berment

Kéziratok

K

Tekintet

és rendei ke

előtt a megye

Szathmár-Nér

zértelt kisebb

helyet pártolt

noklatokkal a

a banquettek

s a nagy-kár

alkalommal a

kes felhívásra

tak alá Szat

Ferenczek N

Mintha

volna a meg

azt határozta

évfordulója f

pelve. 1790.

ren, Közép-S

e napnak em

Károlyban, a

képe előtt é

még 1864-be

ünnepelni s

hívták az ore

dományos eg

lékezet ünne

Rég eltű

Uj eszmék ha

tak meg ez e

sadalmat, uj

nákat teremt

Mire azonban

felserdült, oly

T

Emléke

S

Mint láttu

8 án éjjeli 11—
ezve volt ember
kiűzésére serke
sem volt. Ezek
tértek a „Sisak“
A szerepe
további magavis
folyama alatt ny
Prodán m
rosból ki nem t
sasággal egy vag
kolt s 30—40
zött a várost od
V eress
tannk Prodán e
város kigült új
továbbá 14 nap
Gizella testvé
bol kifutott az
Mire eme
lök jöttek veru
tovább, mert
gyilkolnak
hány másodperc
külö csatlakozó
y ács Dániel u